

časa mokro zemljo in še v začetku minulega stoletja so stali tod neprodorni gozdovi. Toda delavna človeška roka, dobre ceste in železnica, vse to je tudi tu naredilo velik prevrat. Začele so padati zelene bukve in mogočni hrasti, tako da zasluži dandanes Spreewald komaj svoje ime. Nemška pruska vlada je deloma posušila močvirna tla, uredila vodne toke in pošiljala nemške naselnike, ki bodo kmalu zadušili slovanski življ.

Le voda je in bo ohranila svoje gospodstvo. Med seli, da, celo med posameznimi hišami je voda pogosto edina cesta. Obmejne vasi so si pa morale narediti prekope, takozvane groblje, da morejo do svojih sosedov, v sredino lesa.

Po taki groblji pridemo tudi v Lehde, ki je najlepša točka Spreewalda. Mala vas stoji večinoma na otokih; skoraj vsak pospodar ima svoj otočič. Lesene, s slamo, deloma tudi s trsjem krite hiše so postavili pred stoletji Srbi, dandanes stanujejo v njih njihovi ponemčeni potomci. Akoravno začrnele bajte ne kažejo posebnega blagostanja, je vendar vas v resnici precej premožna. Zemlje sicer ljudje nimajo veliko, toda kar je imajo, je skrbno obdelana z lopato. Plugu kakor tudi vozu ne najdeš v celi vasi. V čolnu peljejo otroka h krstu in v čolnih spremijo mrljica na njegovi zadnji vožnji. Poti ni druge kakor od vode do hišnega praga. Edino izjemo dela posestvo gostilničarja Richtarja, ki je z velikimi stroški naredil majhen park in kopališče.

Ob ugodnem vremenu kar mrgoli po vasi raznih slikarjev, umetnic in umetnikov, ki čepe ob vodah in slikajo razne prizore iz narave. Izbirčni ravno niso. Naj bo že drevo, bajta, svinjski hlev, krava, štorclja ali brhka Spreewaldka v narodni noši, vse mora na platno.

Pozimi kaže Lehde in sploh vsa okolica čisto drugačno lice. Jeseni poplavi Spreva ves les in voda stoji navadno do pomladi. Vsa pokrajina je podobna velikanskemu jezeru, iz katerega štrle mnogoštevilni otočiči. Kakor velikanske črne pike se vidijo na vodni gladini ogromni kupi sena, ki je nakopičeno na visokih stojalih, da ga ne odnese voda. Takrat brez čolna sploh ne moreš nikamor. Ko pa nastopi zima in „jezero“ zmrzne, izpodrinejo ga drsalice. Seveda se Spreewaldci ne drsajo za kratek čas, ampak le zato, ker brez drsalic ne morejo niti do sosedov. Da pa ne manjka tudi športa, za to skrbe bližnja mesta, posebno Berolin. Ob nedeljah in praznikih dovažajo kar posebni vlaki drsalke in drsalce v Ljubinov. V gostih trumah se drsajo odtod v Grod, odkoder se po „vročem delu“ odpeljejo zopet domov. Večkrat imajo celo vojaki svoje vaje na gladkih tleh. Akoravno ne streljajo ostro, pade jih v vsaki bitki veliko število, posebno tistih, ki se ne znajo dobro — drsati.

Žalostni časi pa napočijo spomladi, ko se začne tajati led in kopneti sneg. Ledeno polje se zopet izpremeni v umazano valovito jezero, na katero se malokdo upa z lahkim in plitvim čolnom. Pogosto so posamezne vasi in celo gospodarji ločeni po cele tedne od sveta. Voda trga tudi cele kose zemlje in jo izpodkopa, kar je posebno občutljivo za kmete, ki imajo na svojem otoku le malo prostora. Marsikomu je voda že odnesla toliko sveta, da mu je zmanjkalo prostora za hlev. Toda umnega Srba to ne moti dosti. Hlev postavi kar na plavu ali pa na dveh čolnih in ga priveže k hiši. Ima potem vsaj to dobroto, da pelje živino kar v hlevu na

SPREEWALD: KMETSKO DEKLE.

semenj ali na pašo. Zlasti svinjake grade na ta način prav radi.

V senci košatih jelš in bukev plujemo po lehdeškem „Canalgrande“. Bele vodne rože nam padajo v čoln ter nas opominjajo, naj oddamo davek malim paglavcem, ki na ta način tirjajo svoj „bakšiš“. Na koncu „lagun“ se lahko peljemo v vas Leipe in odtod po glavni vodni cesti „Mühlspre“ v Grod. Toda naredimo rajši majhen ovinek in si oglejmo še nekatere zanimivejše točke.

Po prekopu, ki veže Veliko Mutnico in lehdeško grobljo, pridemo skozi gozd do lepega letovišča — Vodšovske. Hiša je zgrajena v švicarskem slogu.